

Slovenski dom

Štev. 163

V Ljubljani, v petek, 18. julija 1941-XIX

Leto VI.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

9 milijonov mož v velikih bitkah na Vzhodu

Velikanska bitka je zdaj v odločilnem razdobju

Romuni poročajo o zasedbi štirih mest v bivši romunski Besarabiji

Hitlerjev glavni stan, 18. julija. Nemško vrhovno poveljstvo je izdalo naslednje uradno vojno poročilo:

Sovjetsko poveljstvo je vrglo v boj svoje zadnje rezerve, da bi poskušalo zavreti naskok nemške oborožene sile in njenih zaveznikov. Na vsem vzhodnem bojišču je v teku silovit boj za odločitev. Približno devet milijonov vojakov si stoji v tem boju nasproti. Obseg tega boja presega vse zgodovinske pojme. Na poti so veliki uspehi.

Na južnem krilu so nemške in romunske čete zasedle Kišinev, prestolnico Besarabije.

Na morju okoli Anglije so bojna letala uničila tovarno ladjo s 3000 tonami in zelo poškodovala velik trgovski parnik.

Budimpešta, 18. julija. S. Madžarsko vrhovno poveljstvo je izdalo naslednje uradno vojno poročilo:

Ni novih poročil.

Bukarešta, 18. julija. s. Vrhovno poveljstvo na nemško-romunski fronti je izdalo naslednje uradno vojno poročilo:

Strategični ključ Besarabije je v naših rokah. Bitka za gorski greben Kornesti z očiščevalnimi akcijami vred je končana. Zasedli smo Hotim, Soroke, Orhai in Kišinev.

Berlin, 18. julija. s. Nemški poročevalski urad javlja, da so nemške čete zlomile sovjetski odpor ter osvojile znano trdnjavo Polock na Dvini. Nemci so dobili v roke mnogo ujetnikov, znaten je pa tudi ostali vojni plen. Nemci so zasegli več skladišč streliva.

Helsinki, 18. julija. s. Iz uradnega vira poročajo, da je letalstvo uspešno podpiralo nastope čet na tleh in z uspehom bombardiralo železniške proge in prevoze, oklepna vozila, čete na pohodu in oddelke motornih vozil. Oddelki nemških strmo-glavcev so zadevali topniške postojanke in želez-

nico, ki drži v Murmansk, zlasti pri krajih Lotinanelte in Petroskoj. Druga letala so ob sodelovanju topništva podpirala premike finskih čet. Številni letalski boji so se skoraj vsi odločili v korist finskega letalstva.

Berlin, 18. julija. s. Kakor pravi neko snočje poročilo DNB-ja, skušajo sovjetske čete na umiku v predelu okoli Kijeva z neprestanimi protinapadi ustvariti med seboj in med preganjalcem nevtralen predel, da bi organizirale nov odpor in pridobile časa. Med nekimi izmed teh poskusov se je en nemški pehotni polk znašel pred celo sovjetsko oklepno divizijo, kateri je pomagala vrh tega še motorizirana brigada sovjetskih planinskih lovcev. Ruski oklepni vozovi so petkrat zaporedoma napadli črto nemškega polka, raztegnjeno po širokem predelu. Vsi ti napadi so se odlikovali po obupni silovitosti, pa jih je vseeno pregal zgoščen ogenj protitankovskega topništva, strojnica in poljskih topov. Na enem delu bojišča je bilo uničenih nič manj kakor 32 ruskih oklepnih voz.

Na istem bojišču so nemške pehotne enote 16. julija uničile poslednje sovjetske utrdbe, segajoče globoko v zemljo. Utrdbe je resno poškodovale že uničevalni ožni nemških baterij poprejšnje dni, toda posadka se je lahko skrila, ker segajo utrdbe tri nadstropja pod zemljo. Posadke so prišle na dan spet šele, ko so nemške divizije bile že mimo utrdb. Toda zaradi bliskovitega nastopa nemških pionirskih napadalnih oddelkov je bilo mogoče preprečiti tem sovjetskimi oddelkom, da bi izkoristili svoj položaj in streljali nemškim četam v hrbet. Z velikanskimi količinami dinamita, ki so ga nemški pionirji razmetali in vtaknili vsepovsod, ni od trdnjav in posadk ostalo nič.

Berlin, 18. julija. s. 15. julija je bila hudo poškodovana sovjetska ogledniška ladja »Taškent«. Poškodovali so jo nagli nemški čolni. »Taškent« je bil izdelan leta 1939. in ima 2895 ton. Do leta 1940. je bil v Črnem morju in so ga šele pred nekaj meseci poslali v Baltičsko morje, kar je nemškimi krogi nov dokaz za sovjetske napadalne namene.

šini Marsa Lucha. En parnik (1500 ton) je bil zadet in se je najbrž potopil. Sovražnik je izvedel nove polete nad Bengazi in Tripolis, povzročena škoda pa je majhna.

Vzhodna Afrika: Močno delovanje topništva v odseku pri Uolseffitu.

Naša podmornica, ki je služila na Atlantiku in ji poveljuje korvetni kapitan Fernando Calda, je potopila petrolejsko ladjo z 8000 tonami.

Vojno poročilo štev. 407:

Angleški napad pri Tobruku spodletel

Na Malti so naši bombniki bombardirali letalska oporišča v noči na 16. julij.

S severna Afrika: Na bojišču pri Tobruku je bil razbit poskus angleškega motoriziranega ogledniškega oklepnega oddelka. — Naši bombniki so bombardirali utrjene sovražne postojanke pri Tobruku in letalska oporišča v Egiptu. Angleški motorizirani oddelki so bili bombardirani in obsipani z ognjem iz strojnica v okolici Siwe. Strmoglavka letala so napadla dva parnika v vi-

strupu narodov. »Danes se na vzhodni fronti italijanske in nemške divizije bore z ramo ob rami proti rdeči vojski in te divizije so izbrane predstraže teh revolucij, ki so na tem, da dosežejo najsvetlejšo in najtrajnejšo svojo zmago«.

Poročila o splošni mobilizaciji Japonske

Posvet med sovjetskim zunanjim ministrom in japonskim poslanikom v Moskvi

Šangaj, 18. julija. s. Iz Tokia poročajo, da je splošna mobilizacija na Japonskem že v teku, ni pa še znano, kam bodo odrinile japonske čete.

Časopis »Asahi« poroča iz Moskve, da je sovjetski komisar za zunanje zadeve Molotov sprejel japonskega veleposlanika in mu pri tej priliki dejal, da sovjetsko-angleška vojaška pogodba določa skupni nastop samo v toliko, v kolikor se tiče vojne proti Nemčiji.

Tokio, 18. julija. s. Dejstvo, da je cesar dal nalog za sestavo nove vlade dosedanjemu predsedniku, razlaga agencija Domei kot znamenje, da ne v japonski zunanji ne v japonski notranji po-

litiki ne bo prišlo do bistvenih sprememb. Pač pa napovedujejo, da bo nova vlada napela vse sile naroda, da ojači japonsko vojaško moč zaradi spremljivega svetovnega položaja. Skušala bo povečati izdelavo vojnih potrebščin s tem, da bo ojačila državno nadzorstvo zlasti v premogovni, petrolejski in kemični industriji. Ojačila bo nadzorstvo nad izdelavo in prodajo najnujnejših življenjskih potrebščin, da zagotovi vsem enako življenjsko raven.

Listi pišejo z ozirom na vladno krizo, da ni nič bolj naravno, kakor da se v tako težavnem trenutku, kot je sedanj, občuti potreba po izmenjavi vodilnih ljudi.

Napovedi o bližnjem zlomu Stalinove črte

Poročila z vzhodnih bojišč so skopa, ker se razvijajo zdaj povsod ogromne bitke

Helsinki, 18. julija. s. V pristojnih krogih razlagajo pomanjkljiva poročila o zadnjih vojnih dogodkih z dejstvom, da so zdaj na zelo obsežnih predelih v teku bitke, ki bodo privedle do zloma Stalinove utrjene črte. Razvijajo se tri

velike bitke, ki zaposlujejo ogromno število vojnih sil. Cilji teh bitk so Leningrad, Moskva in Kijev.

Na južnem bojišču sovjetska armada napenja vse sile za obrambo ukrajinske prestolnice ter postavlja v bojno črto znatne oklepne in mehanizirane sile in pa najboljše konjeniške oddelke. Vrhovni poveljnik na tem bojišču, maršal Budjoni popolnoma pozna to ozemlje, ker se je po njem umikal dvakrat med državljansko vojno in pred Poljaki leta 1920. Nemški oddelki po načrtu bijejo čete, ki jih maršal Budjoni meče v boj.

V sredi vzhodnega bojišča potekajo boji še ob robovih cest, ki peljejo v Moskvo. Toda odpor vojske maršala Timošenkina začenja popuščati pod silovitostjo napadalnih čet.

Po vsem bojišču, od Finskega zaliva do Črnega morja nadaljujejo nemške čete s svojim načinom vojskovanja, t. j. da zapelajo v boj in potem uničujejo sovjetske sile.

Nemška zasedba Estonije je sprožila začetek delavnosti sovjetskih pomorskih sil. Toda nemško-finski odgovor je bil takojšen in sovjetske vojske ladije so se morale umakniti v vzhodni del Finskega zaliva, kjer pa jih neprenehoma vznemirja nemška letala in oddelki torpedovk.

Na smrt obsojeni Rusi v Sofiji

Sofija, 17. julija. Vojaško sodišče je včeraj obsodilo na smrt 4 Ruse, ki so bili obdolženi vohunstva v prilog Sovjetski Rusiji.

Slovaški tisk prinaša z velikim poudarkom odloke notranjega ministra zoper Jude. Judom je od slej prepovedano obiskovati kopališča in javne nasade, hoditi na trg pred 10. uro, hoditi v javne lokale po 21. uri, obiskovati arijske rodbe in vzdrževati z njimi kakršnih koli družabni stik. Uradna slovaška agencija pravi, da so ti ukrepi bili potrebni zaradi obnove slovaškega državnega gospodarstva in za preprečitev judovske protidržavne propagande.

Italija ter njeno stališče do boljševizma

Berlin, 18. julija. s. Osrednje glasilo hitlerjevske stranke »Völkischer Beobachter« prinaša članek »Obracun s profesorjem Ulljanovim«. V članku so jasno označena protiboljševiška načela, ki so bila od začetka dalje osnove fašističnega gibanja. Prof. Ulljanov, kakor je Mussolini svoj čas imenoval Lenina, je bil ustanovitelj boljševizma in v njegovih načrtih, njegovih sistemih in napovedovanjih je videl Mussolini takoj, še mnogo preden se je pričelo gibanje, ki ga je ustanovil, veliko nevarnost, pred katero je treba braniti civilizacijo. Ko so se rdeče zastave pozimi l. 1918-19 pojavljale po ulicah v Italiji, je bilo več ljudi, ki so rekli, da se ne bi mogel boljševizem uveljaviti v deželi, v kateri tako lepo in svetlo sveti sonce. V Italiji se boljševizem ni mogel uveljaviti. Italija je bila vedno po svoji naravni tendenci protiboljševiška. Fašizem je nastal v prvi vrsti kot protiboljševiška reakcija. V svojem boju proti boljševizmu ga ni pobijal samo kot idejo, temveč kot politično gibanje, kot politični faktor. Kmalu potem, ko je prišel fašizem na oblast, piše dalje člankar, je postal boljševizem v italijanskem notranjem življenju skromna zadeva, ki jo je povsem obvladala policija. Zato je lahko Italija kmalu vzpostavila s Sovjetsko Rusijo odnose s popolnoma realističnega stališča. Dne 30. novembra 1923 je dejansko Duce pred zbornico podal najizčrpnjša pojasnila glede razlogov, ki so Italijo privedli, da je priznala sovjetsko vladno. S tem pa se ni prenehala borba proti boljševizmu, v katerem je videl fašizem politično in moralno ideologijo, sistem vladavine in nevarnost za civilizacijo. Nemški novinar opozarja na celo vrsto govorov in člankov, ki jih je pisal Mussolini proti boljševizmu in proti voditeljem komunistične internacionale. Ti članki se vrste v čudoviti premii črti misli in volje vsa ta leta. Končno zagotavlja pisec, da sta od dne 22. junija 1941 obe veliki revoluciji, fašistična in nacionalno-socialistična, v svoji odločni in dokončni borbi proti temu velikemu

Nova japonska vlada bo sestavljena v glavnem iz zastopnikov oboroženih sil

Tokio, 17. julija. s. Japonski ministri, ki so odstopili, so dali naslednje skupno izjavo:

Odstopamo, da bi se lahko izvedla tista narodna politika, ki bo lahko stvarno kos svetovnemu položaju, ki se neprenehoma spreminja. V tem položaju je vlada razločno čutila, da je nujno potrebno jamčiti notranjo organizacijo države in da je prav tako nujno potrebna velika prenovitev v ustroju vlade same.

Japonski tisk soglaša v napovedi, da bo nova vlada v glavnem sestavljena iz zastopnikov vojske in mornarice.

Kakor poroča list »Nihi-Nihi« je dosedanj predsednik knez Konoje dobil nalog, naj sestavi novo vlado. Po večerajšnjem odstopu vlade so odstopili tudi vsi ministrski svetniki, načelnik vladnega informacijskega urada, namestnik notranjega ministra in policijski načelnik v Tokiu.

Weygand je postal guverner v Alžiru

Vichy, 17. julija. Uradno javljajo, da je bil general Weygand imenovan za guvernerja v Alžiru, kjer je sedaj to mesto zavzemal admiral Aabrial. Weygandu bo pomagal dosedanj civilni upravnik v Alžiru Chatel.

V Franciji zapirajo komuniste

Vichy, 17. julija. Policija je preiskala prostore, kjer je bilo nastanjeno sovjetsko poslani-

Amerikanci so z minami zaprli Manilski zaliv

Manila, 17. julija. Ameriške pomorske oblasti so javile, da so z minami zaprle zaliv Manile in Subla na Filipinih. Poslej bo dovoz in izvoz iz Manile mogoč samo podnevi.

Vrhovni poveljnik Kr. Karabinjerjev Eksc. gen. Gambelli v Ljubljani

Ljubljana, 18. julija. Danes opoldne je dopotoval v Ljubljano vrhovni poveljnik Kr. Karabinjerjev armadni general Remo Gambelli, da bi v naši pokrajini začel vrsto obiskov pri karabinjerjskih poveljstvih, razporejenih po na novo zasledenem ozemlju. Eksc. Gambelli nosi eno najslavnejših imen v vojski. Pri obisku ga spremlja načelnik generalnega štaba vrhovnega poveljstva karabinjerjev polkovnik Barengo ter višji pribočnik polkovnik Schiavoni.

Na postaji so slavnega generala sprejeli: armadni general Eksc. Robotti, podprefekt Bisia in major Cavallero v zastopstvu Visokega Komisarja, poveljnik divizije general Orlando, Kvestor, poveljnik karabinjerjske skupine major Lombardi, poveljnik notranje stotnije stotnik Spadafora in komisar dr. Marchetti. Današnji dan bo Eksc. Gambelli prebil v Ljubljani.

Bolgarski uradni obisk v Rimu

Rim, 18. julija. s. Predsednik bolgarske vlade dr. Bogdan Filov in zunanji minister dr. Ivan Popov bosta prišla v Rim na uradni obisk 21. julija.

Italijanske čete zapustile Ogulin in Knin

Zagreb, 17. julija. Italijanske čete so zapustile Ogulin in Knin. Prebivalstvo jih je toplo pozdravljalo in jim še enkrat izrazilo svoje simpatije za Italijo in njeno odlično Vojsko.

Vesti 18. julija

Nemški maršal Goering je znanemu polkovniku Moeldersu spričo njegovih letalskih zmag poslal tople čestitke, v katerih pravi, da je ponosen, da ima takega moža v svojem letalstvu. Za španski narodni praznik je Hitler poslal brzojavno čestitko generalu Francu.

Znani ameriški polkovnik Lindbergh je poslal predsedniku Rooseveltu pismo, v katerem ostro ugovarja proti dejstvu, da ga je notranji minister lekes večkrat javno obdolžil, da služi koristim neke tuje države. Lindbergh, ki je znan kot nasprotnik ameriškega vmešavanja v evropsko vojno, zahteva, naj lekes svoje obdolžitve javno prekliče.

V Carigrad je dopotovalo 1100 sovjetskih podanikov iz raznih držav, ki so zdaj v vojni z Rusijo. Vse sovjetske državljane so spravili na neki ruski parnik, ki je že od začetka vojne v carigradskem pristanišču.

Novo vojno dejanje proti državam trojne zveze je zagrešil ameriški predsednik Roosevelt, ki je včeraj postavil na črni seznam novih 1800 trgovskih podjetij iz vse Amerike, češ da posredno ali neposredno trgujejo z Italijo, Nemčijo in Japonsko. Po njegovem samovoljnem sklepu te družbe ne bodo mogle več dobivati ne blaga ne kreditov v Združenih državah.

Angleško pomorsko poveljstvo poroča, da je bila potopljena pomožna vojna ladja »Lady Soners«. 188 mož posadke so rešili.

Angleški mornariški minister lord Alexander je imel na neki pojedini govor, v katerem je dejal, da bo hudi čas vojne za Anglijo še prišel. Obstanek Anglije je odvisen od izida bitke na Atlantskem morju. Najvažnejša naloga za Angleže je torej, da postanejo kos nemškim letalom in nemškim podmornicam.

Včeraj je v Ankaru dopotovalo osebe nemškega, slovaškega, madžarskega in romunskega poslanstva iz Moskve. Na postaji je došle sprejel nemški poslanik von Papen.

Ameriški mornariški minister Knox je zapovedal, da morajo vsi mornariški rezervisti, 87.000 mož, ostati pod orožjem, dokler bo trajalo stanje splošne pripravljenosti v Združenih državah.

V poveljstvu ameriške vojske je prišlo do večjih sprememb. Med drugim je sedaj poveljnik protiletalske obrambe v Karibskem morju, general Andrews bil imenovan za poveljnika vse ameriške protiletalske obrambe v vojski in mornarici. V njegovo področje spadajo tudi predeli ob Panamskem prekopu.

Ustanovitev „Narodne obrambe“ na Hrvaškem

Zagreb, 18. julija. s. Poseben zakonski odlok, ki sta ga podpisala poglavnik in maršal Kvaternik kot obrambni minister, določa ustanovitev »Narodne obrambe«. Odlok vsebuje 14 členov, med katerimi so najglavnejši ti-le:

1. Ustanavlja se »Narodna obramba« kot organizacija hrvaške vojske. Njena naloga je odstranjati neposredne in posredne nevarnosti, ki izhajajo iz stavk in vojnih težav ter seveda tudi preprečiti posledice, ki bi bile škodljive za narodno življenje, za gospodarstvo in trgovino na področju hrvaške države.

2. Vsi hrvaški državljani se morajo ravnati po predpisih, ki so bili izdani ali še bodo. Delo za narodno obrambo je splošno in obvezno za mladeniče od 15 leta pa do vojaškega nabora. Narodno-obrambna služba, obsega pouk, ki je priprava na vojaško službo, ter delovno službo. Tisti, ki niso hrvaški državljani, a žive na Hrvaškem, imajo iste obveznosti, v kolikor te niso v nasprotju z mednarodnimi predpisi.

3. Premičnine se smejo razlastiti v korist narodne obrambe.

4. Starčki in bolniki so izvezeti.

5. Člani narodne obrambe morajo držati v največji tajnosti vse, kar so videli ali slišali v službi.

Odlok nato navaja kazni za tiste, ki bi se pregrešili proti tem predpisom.

»En dan stara piščeta« ... oddajajo na kokoši farmi ob Ižanski cesti

Ljubljana, 18. julija.
Pod gornjim naslovom je bilo v časopisih objavljeno obvestilo, da bo mestna občina oddajala interesentom en dan stara piščeta po režijski ceni. Mnogi se niso dali zanimati za to obvestilo, pač pa so nastala živahna razpravljanja med socialno in gnojni šibkejšimi sloji, zlasti med varčnimi in izkušenimi gospodinjami. Na živilskem trgu so se sukali razgovori o teh piščetah na vse strani?

»Od kod, kje in kako bo dobila občina piščeta?« Sledila je pripomba: »Saj občina nima kokoši fabrike!«

Naposled so gospodinjice pač prišle na misel, da je najbrže mestna občina preskrbela kje električno valilnico, s katero ji je bilo omogočeno na umeten način izvaliti piščeta.

Mestni občini se je posrečilo, da je nabavila, sicer nekoliko pozno, odnosno preskrbela pri kmetijski šoli na Grmu in pri gospodinjstvi šoli v Mali Loki (litijski okraj) 1000 lepih, zdravih jajc. V treh etapah bodo s pomočjo električne valilnice izvalili piščeta, ki jih bo gospodarski urad nato oddajal posameznim strankam, v prvi vrsti potrebnejšim slojem, proti odškodnini režijskih stroškov v znesku 3 lir.

Uspehi organizacije malih gospodarjev

Leta in leta po prvi svetovni vojni so agili in za rejo malih živali vneti močje propagirali in širili organizacije, kako naj bi po točno začetih smernicah vzrejali perjad, domače zajce in koze. Do zadnjih let se je javnost za to akcijo sicer za-

Iz Trsta

Prvi letošnji poletni koncert na S. Giustu v Trstu, o katerem smo te dni že poročali v našem listu in omenili, da bosta na njem nastopila tudi znana baletna plesalca Erna Mohar in Boris Pilato, člana ljubljanske opere, je v sredo zaradi slabega vremena (koncert naj bi bil na prostem) odpadel in je bil preložen na četrtak za deveto uro zvečer z isto zasedbo in istim sporedom. Na njem sta omenjena ljubljanska plesalca izvajala Straussov valček »Glasovi pomladice«.

Zrtev nerodnega kolezarja. V sredo zvečer je nek nerodni kolezar podrl na ulici 63letnega Jožeta Gorjance, stanujočega na Via Commerciale 307. Gorjanc je pri tem dobil precej težke poškodbe na obrazu in so morali takoj poklicati reševalce, ki so ponesrečenca prepeljali v Bolnišnico Kraljeve Helenke. Zdravniki so dejali, da bo moral ostati tam najmanj tri tedne, ker ga prej ne bo mogoče pozdraviti.

S Hrvaškega

Italijanski oddelki zapustili Ogulin in Knin. Italijanski vojaški oddelki so zapustili hrvaški mesti Ogulin in Knin. Ob slovesu jih je tamkajšnje prebivalstvo toplo pozdravljalo in s tem se enkrat pokazalo svoje simpatije do Italije in njene vrle Vojske.

Bivša Jugoslovanska Akademija znanosti in umetnosti je z odlokom hrvaškega poglavika prenehale obstajati in je bila namesto nje ustanovljena »Hrvaška akademija znanosti in umetnosti«. Njen predsednik je dr. Tomo Matić, profesor v pokloju. Poglavnik je tudi že imenovan prvih deset Akademikov, ki so skoraj vsi vseučiliški profesorji.

V Karlovc se so vrstile te dni nove skupine hrvaških ujetnikov iz Italije. Zdaj so se že skoro vsi hrvaški ujetniki vrnili domov, le nekaj malega jih je še ostalo v Italiji, pa tudi za te upajo, da bodo v kratkem doma. Ujetniki, ki so te dni prišli v Karlovec, niso mogli prehaliti, kako lepo so z njimi postopale italijanske oblasti.

Judje odhajajo iz Zagreba. Hrvaški časopisi poročajo, da so zdaj začeli odvažati iz Zagreba Jude, ker se je pokazalo, da niso bili disciplinirani in se niso hoteli držati določenih predpisov, tudi tistih ne, ki se nanašajo izključno nanje. Zato so zagrebške oblasti sklenile, da se Judov enkrat za vselej iznebe. Prvi transport, kakih 400 Judov so že odpeljali iz Zagreba na prisilno delo.

Produttore limoni, patate, fagiolini, frutta, sarebbe disposto trattare direttamente con compratori provincia Lubiana
Claudio Armellini - Messina, Via Fossate 23

Pridelovalec limon, krompirja, fižola, sadja
je pripravljen pogajati se neposredno z nakupovalci v Ljubljani
Claudio Armellini - Messina, Via Fossate 23

Igor Zagrenjen:

Celešnik

Jutri še ostanem tu in počakam, je prej na tihem sklenila, ko je gledala zdaj v beli, tenki gim nad surovim skalovjem, zdaj v lhti in Menihu, ki sta prekladala zunaj po klopi svoj tovor. Če pa jutri ne bo nikogar od nikoder, potem pa bo odšla. Cemu bi neki zapravljala zlati čas prostosti in denar, po vrhu se je dolgočasila kakor že zlepa ne kje. Če v hribih ni ljudi, je pusto, in dajl ko si preč od njih, boljše napraviš. Tako bo tudi naredila.

Rekla pa tega ni nikomur.
»Zdajle je pa zadnji čas, da odrineva!« reče Menih. »Če boš kaj dolgo namesto skozi okno pogledaval, saj veš kam, potem jutri s Celešnikom ne bo nič! Navsezadnje bodo še mene začele oči zavajati, čeprav sem bolj hladnokrvna in nekaj dam nase, kakor veš! Kar čedna babica je, pa še plavica, kakor nalašč po mojem srcu — toliko pa le ni vredna, da bi naju obdržala čez noč pri tebi, Peter, jutri bi se pa lepo obrisala za tisto, zastran čigar sva prišla!«

»Kaj še nocoj misliš naprej gor?«
»Seveda. Toliko mi pa ne manjka, da bi se jutri, ko že zjutraj se v gošči kar puhti, kaj šele na planem, pehal z nahrbtnikom in tri ure grizel v kolena, potem se pa ves omedlen in ob sapo šele lotil skale!«

»Vode ne bosta imela zgoraj!«
»Saj je sneg! Za čaj bo že dober. Za jutri za tež dan, si bova pa pri tebi izposodila steklenico Globelšice, če boš tako dobrega srca. Saj ti jo bom vrnil z obrestmi. En cel škal je bom sam zajel in prinesel, ko bova nazaj!«

To pravi že iz kuhinje, kjer mu oskrbnica nataka.
Z oprtanima nahrbtnikoma se poslavljata.
»Srečno hodita! Pa le pazita, da se vama ne bo kaj naredilo!« kliče za njima oskrbnica.
»Dobro se imej, Peter, pa zelenko varuj!« reče lhta oskrbniku, ki ju je bil spremil pred hišo. Pri tem mu s svojo lopatasto šapo tako stisne roko, da oni že skoraj napol v jezi zavpije:

nimala, toda ni kazala posebne pozornosti za to panogo narodnega gospodarstva, ko si prav lahko majhen človek ustvari primerno lepe dohodke. V letih stiske in težav pa prihajajo načrti malih gospodarjev do veljave in uvaževanja.

Tam na Ižanski cesti je agilen tajnik društva »Mali gospodar« že pred 8 leti ustanovil kokošo farmo. Mnogi stanovalci na Ižanski cesti so bili sprva veliki pesimisti glede uspehov farme. Z žilavo marljivostjo se je posrečilo gospodu tajniku, da je dosegel v kokoši reji lepe uspehe, redil je poprej v prvi vrsti kokoši plemena Rhode-Island in Sussex. Zaradi pomanjkanja kurje krme je bila farma primorana omejiti rejo piščancev in kokoši.

Na farmi je najprej v posebni sobi postavljena valilnica. Napravljena sta dve posebni mizi, skozi katerih notranjost struji za časa valitve jajc enakomeren električni tok. Oba valilnika lahko izvalita pri enkratnem nasadu 1200 jajc, vsak po 600. Doba valitve traja 21 dni, kakor pri kokljah. Uspehi umetnega valjenja so prav dovoljni, kajti izvali se običajno 80 in še več odstotkov vložnih jajc. Piščeta nato sprejema čez noč v velikih kurnikih velika, umetno narejena koklja, ki je električno ogrevana. Kokošja farma je v prejšnjih normalnih časih vzredila na leto od januarja dalje naprej do jeseni 4000 do 5000 dobrih piščancev. Kokoši na

Ponovna opozorila lastnikom gostinskih obratov

Prebivalci Ljubljanske pokrajine pod nobenim pogojem ne dobe kruha ali zakuhane juhe brez lastne živilske izkaznice

Ugotovili smo, da se gostinski obrati, ki dajejo hrano, ne drže navodil glede oddaje najvažnejših racioniranih živiljenjskih potrebščin.

Zato opozarjamo prizadete, da smejo nastali gostje brez živilske izkaznice dobiti od racioniranih živil le kruh in to največ za dobo dveh dni. Nato pa prejmejo živilsko izkaznico, ki velja za čas bivanja v pokrajini.

Nihče ne more dobiti v gostinskih obratih juhe z rižem ali testenini, ako nima osebne živilske izkaznice. Zato so veljavne tudi živilske izkaznice vseh ostalih pokrajin Kraljevine, tako da se lahko teh izkaznic poslužijo nestalni gostje za hranjenje v gostinskih obratih.

Za nestalne goste se morajo smatrati samo tisti, ki pridejo iz drugih pokrajin Kraljevine, v nobenem primeru pa ne prebivalci Ljubljanske pokrajine, ki morajo vedno imeti pri sebi odgovarjajočo osebno živilsko izkaznico.

farmi so pa na leto znesle do 200 jajc, poprečno pa 160.

Prvih 380 piščancev

Na pobudo in prizadevanje referenta za rejo malih živali inž. Jožeta Levstika se je mestna občina ljubljanska, ki je tudi gospod župan popolnoma odobrila to akcijo, odločila, da nakupi jajca štajerskih kokoši, ki so edina, v naših krajih aklimatizirana in dobro uspevajoča kokošja vrsta. Lastnik kokoše farme ob Ižanski cesti je dobil nalog, da vodi valitev nakupljenih in preskrbljenih 1000 jajc. S podporo občine se je akcija uspešno izvedla.

Od gospodarskega urada je prejelo včeraj do 30 strank, ponajveč delavske družine in družine upokojeencev, posebne nakaznice, da so farma dobile njim določena piščeta. Vsaka stranka je v kritje režijskih stroškov plačala 3 lire za piščeta. Stranka je lahko prejela največ 8 piščet v gojitev. Danes ob 9 dopoldne se je na farmi ob Ižanski cesti pričela oddaja piščet. Šlo je vse v redu. Ljudje so prihajali tja s košaricami ali majhnimi papirnati zavojčki, da so lahko odnašali piščeta domov, kjer jih bodo dalje negovali tako, da bodo nastali v zavojčke mehko perje in jih prve tedne imeli vedno na toplem.

Naslednje dneve bodo prišla na vrsto druga piščeta. Kokošja farma, kakor smo informirani, sprejema tudi od kmetov in raznih zasebnikov v valjenje godna in dobra jajca in zahteva za svoj trud primerno odškodnino, ki ni pretirana. — d.

Iz tega sledi, da prebivalci Ljubljanske pokrajine ne bodo v nobenem primeru mogli dobiti kruha ali juhe v gostinskih obratih, ako nimajo lastne živilske izkaznice.

Slednjič opozarjamo gostinske obrate, da morajo za vsak obed vsakokrat odstriti od živilske izkaznice odgovarjajoči odrezek za kruh, riž ali testenine. V ta namen so vsi odrezki za kruh deljeni v dva dela, tako da lahko služijo za kosilo in večerjo za vse dni v mesecu. Za riž ali testenine v juhi velja tako odrezek za testenine, kakor tudi odrezek za riž, kakor pač kuhinja razpolaga z živilji.

Veljavni so le odrezki tistega dne, ko gost obedi ali naslednjih dni; nikakor pa ne odrezki, ki so starejšega datuma in so torej zapadli.

Naslednji mesec bodo gostinski obrati dobili živila na podlagi števila odrezkov, ki so jih nabrali prejšnji mesec.

Petkov živilski trg

Ljubljana, 18. julija.

Kakor po navadi je bil petkov trg spet dobro založen z vsemi dobrotami, posebno pa z zelenjavo. Ker je bil lep dan, so pripeljale na trg svoje pridelke tudi kmetice iz nekoliko bolj oddaljenih krajev. Seveda je bilo spet največ zelenjave. Številne kmetice, ki so objavljene skoraj vsak dan v časopisju, ki jih izreka Kvestura, kaj dobro vplivajo tudi na druge prodajalce. Najvišje dopustne cene so naslednje in teh se vsi skrbno drže: koleraba 1.50 L, rdeča pesa 2 L, domači strošji fižol 3.50 L, novi krompir 1.90 L, zeljate glave 2.25 L, liter listič 1.50 L, liter borovnic 2 L, liter rdečih jagod 5 L. To so predpisane prodajne cene. Vso pohvalo pa zaslužijo tiste redke prodajalke, ki razumejo sedanje razmere med mestnim prebivalstvom in gredo s svojimi stvarmi včasih celo pod določeno ceno.

Enako kakor zelenjadni trg je bil izredno založen tudi trg, kjer prodajajo gozdne sadeže. Posebno borovnic je bilo na koše, enako tudi gob in rdečih jagod. Ljubljanske gospodinjice v pravem pomenu besede kar tekmujejo med seboj, katera bo nakupila boljše in lepše borovnice. Kupujejo jih kar na debelo, da jih bodo vložile za kompot, naredile iz njih mezo ali pa jih bodo posušile in take uporabile za čaj v mrzlih zimskih mesecih. Prodajalci borovnic kaj kmalu izpraznijo svoje košare, posebno če so prinesli na prodaj lepo blago, in se vračajo domov, ne pa kakor druga leta, ko so morali čakati ure in ure, preden so prodali nekaj litrov borovnic. Tudi njim so se časi obrnili na bolje.

Prav tako dobro kakor borovnice in drugi gozdni sadeži pa gre v denar lipovo cvetje. Na današnjem trgu ga je bilo precej. Tudi kupcev je bilo dosti. Za lipovo cvetje je tudi že določena najvišje dopustna prodajna cena. Takole je na

črni tabli pred semeniščem napisano: suho lipovo cvetje po 10 L za kg, sveže lipovo cvetje pa po 6 L. Ker je bilo letošnje lipovega cvetja precej, so si mnogi z njim prislužili lepe denarce. Če ga niso prodali na trgu, pa so ga spravili v denar pri trgovcih, ki so kupovali kar na vagone lipovega cvetja. Kakor rečeno, je povpraševanje po lipovem cvetju veliko in ga je mogoče še dražje spraviti v denar, kakor pa je določil mestni tržni urad.

ŠPORTNE VESTI

Katera šafeta na 4x100 m je najhitrejša? Ta svetovni rekord imajo USA. Rekord je bil dosežen na olimpijskih igrah v Berlinu leta 1936. Za prgo so rabili 39,8 sek. Tekli pa so tile: Jesse Owens, Metcal, Draper in Wykoff. Dva od teh sta črna. Nemška šafeta je bila druga s časom 40,1 sek. Tretji najboljši čas na tej progi imajo Italijani s časom 40,6 sek. Četrto so Argentinci s 40,9 sek. S časom 41 sekund pa četeta še šafeti Švedov in Madžarov.

Koliko golov je zabil že Janes, odkar igra v nemški državni reprezentanci, proti komu in ali so bili vsi 11 metrovke? Mod štirimi goli, ki jih je Janes kot reprezentant zabil, je bil samo eden dosegel iz enajstke. Ta gol je padel proti reprezentanci Protektorata leta 1939 v Breslavi. Ostali goli pa so bili mojstrsko izvedeni prosti strelji iz 20 do 25 m daleč. Te gole je zabil: enega je zabil slavemu italijanskemu vratarju Olivieriju (2:3 v Firenzi), Glaserju (3:2 proti Jugoslaviji v Berlinu) in proti norveškemu vratarju Johnsonu v Oslu (4:0 proti Norveški).

Švedski nogometni prvak je postal za letošnje leto Helsingborgs s 81 točkami. Sledje: Degelors, AIK, Elfsborg itd.

jutrom nastopi še sredi poletja mrz, kakor hitro potegne prva sapa, ki napove, da dan ni več daleč.

Ledeni veter je drvel nizko pri tleh in se smolil ob ruševju na robu police. Brikec mrz je prinašal od snežšč. Skoraj hkratu sta se zbudila.

Cez čas je že cvilil skromen ogenj, v posodi se je burila pravkar staljena snežnica.

Ko sta se dobro založila, sta zvela iz enega nahrbtnika vse, česar nista mislila jemati s seboj. Drugega pa sta skrila, čeprav skoraj ne bi bilo potreba, saj ob tem času itak nihče ne brklja tod okoli.

Ihta je oprtal svoj nahrbtnik. Kar dobršno je bil težak, za potreba sta se bila pošteno založila s klini. Tudi kvedrovce sta zbasala vanj, ko sta se prebula v plezalnico, preden sta se ločila od kraja, ki jima je bil gostoljubno ponudil boruo prenočišče.

V višavo se rajši nista ozirala, ne zvečer, ko sta prišla sem pod steno, ne zdaj, ko sta se odpravljala, da se lotita stvar, ki naj bi kronala to poletje in tveganja vseh zadnjih let, kar sta jih prebila v gorah.

Z resnimi obrazi sta brez besed strmela v strm pomol, ki se je kakor uoga stezal iz stene. Molče sta stopala po navajenih skalah k gladkemu zidu, ki je nehalval zgornaj na nebu.

Sonce se ni bilo vzšlo, nebo pa se je že veselo smehljalo.

Prvi žarki so šinili izza roba Možicev, ko sta obstala pod pomolom.

Razvila sta vrvi, se dvojno navezala, na pas pripela v vponkah šope klinov, na zapestje obesila kladi. Se skrajja je kazalo, da bo treba zabijati.

Se cigareto sta pokadila sedé, potem pa je Menih zagrabil za mrzlo skalo.

Ko je sonce pogledalo na polico, je bil Menih že dobrih dvajset metrov od tal. Ihta je stal še spodaj v grušču.

Vrvi sta zdaj gladko tekli ob skali, zdaj zastajali, pa spet v sunku spolzeli kvišku. Do vrha pomola bosta zalegli. Ze tu se je pokazalo, da brez širidesetmetrskih ne bi bilo izhajati.

Novice iz Države

Ljudsko gibanje v Italiji. V prvih petih mesecih letošnjega leta se je po podatkih, ki jih je zbral Osrednji statistični urad, rodilo v Italiji 421.174 živih otrok. Na vsakih tisoč prebivalcev pride povprečno 22,5 novorojencev. Porok je bilo v istih petih mesecih 98.628 ali 5,8 na vsakih sto ljudi. Te številke povedo, kar je čisto naravno, da je število rojstev in porok nazadnje v primeri z dobo istih petih mesecev v prejšnjih letih. Treba pa je poudariti — piše »Agenzia d'Italia e dell'Impero« — da je ta padec rojstev in porok v vojskujoči se Italiji dosti manjši, kakor pa v drugih državah, celo mnogo manjši, kakor v letih 1917—1919, torej začasa prejšnje svetovne vojne. To priča, kako velika je življenjska sila italijanskega naroda, na drugi strani pa dokazuje, kolikšen uspeh je rodilo delo, ki ga je vlada posvetila temu vprašanju. Število rojenih otrok, ki so ostali pri življenju, prekaša število umrlih v istem časovnem razdobju za 143.724 ali za 7,7 odstotkov na tisoč ljudi. Važen prispevek v tem oziru je dala Libija. Tam se je od letošnjega januarja do maja rodilo 1515 živih otrok, porok pa je bilo 317.

Žrtve letalskih napadov na Messino. Tržaški »Piccolo« objavlja v svoji zadnji številki imena tistih, ki so izgubili življenje ob priliki angleškega letalskega napada na Messino v noči od 14. na 15. julij. Ubiti so bili pri tem napadu štirje in sicer en 83 letni starček, ostale tri žrtve pa so bombe poiskale med otroci, od katerih je bil prvi star 14 let, drugi 7, tretji pa 5. Težje in lažje ranjenih in se bilo pri tem napadu na Messino 23, kakor se vidi iz poročila omenjenega lista, ki navaja tudi njihova imena.

Koliko bankovcev je v obtoku. »L'Eco di Roma« poroča iz Rima, da je bilo na dan 31. decembra 1939 v obtoku za 24.432,2 milijona lir bankovcev Italijanske banke. Stanje pa je bilo že v marcu lanskega leta precej drugačno. Tedaj je imela Italijanska banka v obtoku samo še za 22.643,9 milijonov lir bankovcev. Istočasno navaja omenjena agencija tudi nekaj podatkov iz drugih držav. Pravi, da je bilo na primer na Angleškem konec leta 1940 za približno 617 milijonov šterlingov bankovcev v prometu, leto dni prej pa za 530 milijonov, v Nemčiji konec 1940 leta za 14 milijard mark, v Franciji pa nič manj kot za 200 milijard frankov.

Ovadeni verižniki. Nadzorstvena policija je ovadila oblastem dr. Serafinija in njegovega brata Maria iz Salveja, ker sta skrivala ogromne količine racioniranih živil in drugih potrebščin. Med drugim so pri njih našli 559 kg olivnega olja (175 kg sta ga imela zakopanega pod kupom peska), dalje 1901 kg modre galice, ki sta jo nameravala prodati pozneje, ko bo cena še poskočila, 165 litrov bencina ter večje količine doma izdelane volne.

170 otrok »Hitlerjeve mladine« na počitnicah ob Lago Maggiore. Iz Milana poročajo, da je predsmotnim prispelo tja 170 hitlerjskih otrok, ki so bili zaradi dobrih uspehov v šoli poslani čez poletje na počitnice k jezeru Maggiore v Gorenji Italiji, kjer ima nemška mladina svoje poletno taborišče.

V treh vrstah...

V Novem mestu si je pri treningu, ko je skakal v višino, zlomil desno roko 23letni brezposelni mehanik Niko Suhl. Ko so mu dali roko v mavce, je šel v domačo oskrbo.

Včeraj dopoldne je dimnikar sežigal saje v »Mexiki« na Jegličevi cesti. Pri sežiganju saj pa se je dimnik tako segrel, da je bila nevarnost, da bi se vnelo stropno ograjenje. Poklicni gasilci so nevarnost odstranili.

Tudi češnje so zahtevale svoje žrtve. V kandijsko bolnišnico so te dni prepeljali kar tri žrtve. 17letni Al. Gorenj je padel z drevesa in si hudo poškodoval obe roki. 11letni H. Smerke si je poškodoval desnico in 38letni J. Zorko pa je pod češnjo obležal s precej poškodovano hrbtenico.

Za en dan stara piščeta, ki jih je prodajala mestna občina po 3 L, je bil tolikšen naval, kakor bi jih dajali najmanj zastoj. Čeprav jih je bilo 1000, so jih vendar takoj razprodali. Če bi imela mestna občina vsaj 10.000 piščancev, pa še ne bi mogla ustreči, toliko kupcev je bilo.

V Novo mesto je prišla druga pošiljka modre galice, ki jo rabijo posebno vinogradniki za svoje trte. V drugi pošiljki je bilo 11.000 kg galice. Tudi druga pošiljka ni niti od daleč krila vseh potreb, ki jih imajo kmetje.

»SLOV. DOM« v vsako hišo!

Brez glasu skoraj je lezel Menih. Le tu pa tam se mu je pod prsti odrobil kamenček in zagral c lhti. Začlemba so ga silile zdaj v eno kraj pomola, zdaj v drugo. Po sredi proti vrhu ni bilo misliti, rob je postajal previsen, oster in gladek. Nikjer ni bilo moči zabiti klina. Skala se je drobila, v razu pa so bile špranje zalite s sigo.

Pičlih pet metrov je nemara manjkalo Menihu do vrha, pa kar na lepem ni mogel naprej. Ihta je s sklonjeno glavo poslušal njegovo težko sopenje, ki je začelo, ponehaval on znova začeljal.

»Da bi te zlodej!« je končno razločno zaslišal.

»Ali te daje?« je vprašal

»Prijeti nimam kam!«

»Spusti se malo! Od tule je videti kakor bi bila kakšna laščica! Dva metra pod tabo!«

»Nič ni! Dol je obrnjeno, izlizano.«

Nekaj časa je bilo tiho, potem pa se je spet oglasilo sopenje.

Ihta je popuščal vrvi in skrbno opazoval tovariša.

Ta se je nenadoma odločil in v razkrehu dobil oporo v steni zraven pomola.

»Sem že na dobrem!« je zagodel.

Nato sta spolzeli vrvi za njim, ko je z leve jemal strmo ploščo in pokleknil na vrh pomola.

»Naprej!« je zavpil.

»Zabij kaj!«

Spet je bilo tiho, potem pa je zapel klin, vedno višji zvenek je prihajal z vrha. V uho je hlestnila vponka. Menih je vzel vrvi in ju vpel vanjo.

Naglo je bil Ihta pri njem.

Ko sta se oddahnila, sta pogledala kvišku.

Nekaj metrov nad njima je pričeljena visoka poč, ki se je vlekla skozi nepopisno gladko in strmo ploščo.

Ihta je zabil še en klin, se z vponko na pasu zapel vanj in nastavlil Menihu sklenjene roke.

Ta se je poglaval vanje, mu stopil na ramo in na glavo, Ihta pa ga je vpetega varoval čez rame in pod roko.

Brž je bil pri poč. Zagodzil se je in pričel lesti.

(Nadaljevanje prih.)

Sprehod med Slovenci v šumadiji

Prve dni meseca julija so me vodili osebni posli po lepi šumadiji in tako sem se zadržal v Gornjem Mladenovcu, Cupriji in Jagodini ter v rasinskem okraju, kjer sem se mudil v lepem Džunisu, večji postaji na niški progi, od koder sem jo mahnil v vas Kaonik in Veliki Šiljegovac.

Popoldne okrog 6 je bilo, ko sem dohitel s čeznjem (vozilec na dveh kolesih) kolono vozov s kravjo vprego, na njih pa so bile cule in ljudje — žene, otroci, možje, dekleta in fantje. Zanimala me je ta vrsta voza, za katero se je dvigala megle cestnega prahu. Vozovi so se počasi pomikali dalje in pesem je donela po lepi dolini, ki je gostoljubno sprejela nove ljudi. Bili so Slovenci. Odslovil sem ljubeznivega vozniaka, mu odšel 20 dinarjev za 5 km dolgo pot in se približal vozovju, ob katerih so stali Slovenci s svojimi prijatelji. Koga sem srečal? Na vse začudenje svoje stare znanke. Ob tretjem vozu je mahala trojica — dva velika in neki manjši tovariši. Pozdravili smo se. Bili so Falter Jurij iz Jurklostra, Ambrožič Stane iz Maribora, Skoberne Slavko iz Celja. Res posrečena družba — tovarnar, uradnik in častnik. Nekaj korakov pred njima je stopal z mlado učiteljico Dano iz Pristave novo pečeni pedagog Kukec iz Maribora. Prav zaverovano ji je govoril, zato me niti ni opazil, ko sem ga pogledal po trdnih ramenih. Na hitro sem spregovoril nekaj besed z mlado dvojico, se malo pošalil in jima želel srečo, pa me je v prijetnem razgovoru že prekinila vesela družba iz Savinjske doline. Bili so stari znanci Stane iz St. Pavla, njegova žena, Jagodičeva Vida s svojo prijateljico Slavko, kot varuh pa je bil z njimi na vozu celjski očka Jagodič Jože. Tako sem se pozdravil z vsemi. Kar čudno se mi je zdelo, da jih je toliko, ki me poznajo. Spomnil sem se znanega starega reka, vendar me to ni motilo, da sem se oddaljil, da spremim svoje prijatelje in znanke še naprej — do doma.

V vasi Džunisu je ostalo več ljudi, med njimi dr. Zore z družino, ravnatelj Novak iz Konjice, Jenko in drugi. Na križišču cest Kruševac - Vel. Šiljegovac smo se spet postajali. Pedagog Šegula Pavle je zbral prav posrečeno družbo. Njemu se je pridružil Radetič iz Smartnega ob Paki s svojo družino, inž. Koprivšek iz St. Jurja s svojim znanjem nadučiteljem Zagarijem in drugimi. Jaz sem spremljal prijatelje v Veliki Šiljegovac. To je večja vas (12 km od žel. postaje), z občinskimi, gasilskimi domom, z več trgovinami in gostilnami ter celo izstavno okrajnega načelnika. Že med potjo sem zvedel, da zastopa okrajnega načelnika v tej vasi bivši okrajni načelnik v Sarajevu. Inž. Zelenjak s svojim bratom iz Trbovelj je odšel z večjo skupino k Sv. Arandjevi. Protja je odstopil svojo novo hišo ob cerkvi njegovi skupini.

Mrak je legal nad to lepo dolino pod Jastrebecem, ko smo sedli okrog vodnjaka in pili svežo, hladno vodo. Kot bi bil je v Mozirju. Tako domače, prijetno, pesem, vesel razgovor. Ponosni Jastrebec me je spominjal prijetnih večerov pri Mozirski koči in na dr. Hrašovca ter Vrtovca iz Celja, kako smo pred leti letovali na Golteh in delali načrte za gradnjo potrebnega vodovoda. Še poslovi se sem se pozabil od njih, ker ju je mrak preganjal, pot do Ribarske banje, kjer domujeta,

pa je bila dolga. Od Džunisa do Banje je namreč 32 km. Včasih je vozil tod avtobus, sedaj pa zaslужijo kmetje s svojimi čeznji.

Pozno je že bilo in k počitku smo se spravljali, ko so nas presenetili gostje. Sosedje so nam prinesli sira, sliv in čebule ter mleka. Kar prehlajiti nismo mogli njihove ljubeznivosti. Postaven mož je potegnil izpod suknjice steklenico in se približal moški družbi. Bila je res samo za moške — bila je ljuta (slivovica). Ta nas je zelo okrepila. Prijetni poletni hlad je pihal izpod Jastreba skozi odprta okna na naša ležišča na tleh. Vendar bilo je tako sladko. Spali smo brez nadlegovanja, hrupa do poznega jutra, ko nas je toplo sonce predramilo in vabilo v duhteč vrt, kjer so rasle lipe.

Zal, da sem se moral tako hitro posloviti od teh vedrih ljudi. Mnogo jim manjka, a vse imajo. S čeznjem sem se odpeljal v Kruševac, od tod nazaj v Belgrad.

Med vožnjo sem se oglašil še v Paračinu. Na postaji sem namreč zvedel, da je tu Remše iz Mozirja s svojo družino, Stermečki iz Celja in drugi znanci. Tretji dan sem se zamudil še v

Dela na mestni tržnici gredo h koncu

Še nekaj dni, pa bo zunanji del tržnice popolnoma dograjen

Ljubljana, 18. julija. Ljubljanci iz dneva v dan v vse večjem številu prihajajo na trg in si s posebnim zanimanjem ogledujejo veličastne mestne tržnice. Saj pa je pogled nanje res vreden občudovanja. Če pomislimo, kaj vse smo doživeli v času, ko so tržnice gradili, moremo biti kar zadovoljni, da so lahko sploh toliko zrasle iz tal.

Dela so v najburnejših vojnih časih sicer za nekaj časa res zastala, vendar pa so zidariji, kamnoseki in drugi rokodelci pozneje malo bolj poprijeli in nadomestili, kar so zamudili. Dela so tedaj kar vidno napredovala, tržnica je rasla kakor goba po dežju. Ko so polagali kamnite kvadre drugega na drugega, je šlo delo bolj vidno od rok kakor pa pozneje, ko je bilo treba opravljati notranja dela. Pri teh delih so ljudje mislili, da na stavbi sploh nič več ne delajo, kajti na zunanji se je delavnost res malo poznala.

Če vzamemo vsa dela na tržnici, ki so že dokončana, lahko rečemo, da je tržnica pred končno dograditvijo. Pogled na tržnico od zunanje strani ob Ljubljani je veličasten. Več kakor polovico zidovja iz opeke je že ometanega, le še nekaj desetnih metrov čaka na omet. Na nekaterih krajih na zunanji strani so tudi še postavljena visoka lesena ograjda, ki služijo delavcem pri očiščevanju kamenitih kvadratov. Še nekaj dni, pa bo zunanji del tržnice povsem dograjen.

Mnogo več dela kakor na zunanji strani tržnice, pa čaka različne rokodelce v notranjosti tržnice. Sicer so notranji prostori v grobem tudi že

Cupriji. Na vse presenečenje sem srečal tu kar celo vrsto svojih znancev: dr. Ogriška, dr. Hodžarja, Prekorška, prof. Holecika, prof. dr. Strmška, prof. Modrijana, prof. dr. Šijanica, urednika Pečnika, Petka — same Celjane. Prav lepo so me pogostili. Ko sem se peljal skozi Mladenovac, smo se pozdravili na postaji še z Vrabloma Vančijem in Tonetom ter gđ. Milko, ki sta z mamico nedaleč od mesta. Z njimi je tudi gđ. Pavla iz celjske prosvetne pisarne.

Trdno smo si stisnili roke, ko se je začel pomikati vlak. V Belgradu sem srečal še več Slovencev. Slapšaka Staneta sem srečal pred gradbenim ministrstvom, ko se je pravkar vračal iz službe. Htel je za svojim bratom Francetom, novim carnikom iz Zemuna. Z veseljem sem pozdravil svojega znanca Fajdiga Pavla. Doživel je zgodovinske belgrajske dni, zato sem ga poslušal, ko mi je živahno pripovedoval o groznih urah, ko se je takoj po bombardiranju podal na prazne belgrajske ceste. Blizu »Ta-Tec« sem srečal odvetnika Hočevarja Mirka, o katerem sem že slišal, da je sprejel v službo v samem finančnem ministrstvu. Pred Jugoslovansko knjigarno sem skoraj zadel ob družbo. Bili so župnik Tumpelj, prof. Jenko, prof. Uloga. Skrbni so jih zadržale v važnem razgovoru, zato smo se pozdravili in si želeli skorajšnje svidenja.

Palačo Visokega Komisariata popravljajo

Poleg raznih obnovitvenih del je nova oblast v Ljubljanski pokrajini sklenila, da tudi temeljito popravi in obnovi palačo Komisariata na Bleiweisovi cesti. Včeraj so začeli že postavljati visoke stavbne odre na severni strani palače, to je na Erjavčevi ulici ter bodo tako postopoma prešli vse štiri strani velikega poslopja, ker so se že začeli kazati madeži, ki nikakor niso bili v čast Ljubljani.

Včasih bi bilo potrebno za tako delo kopico načrtov, odobritev, kreditov, kritij ali kar smo bili še vajeni takih birokratskih fraz, medtem ko je sedanja oblast enostavno prešla k delu. Delavnost najvišjih oblasti naj bi izpodbudila tudi druge gospodarje, da obnovijo svoje hiše, da ne bo prestolnica pokrajine le navidezno nosila ponosno ime »bela Ljubljana«, dokler nam je še vreme naklonjeno za zunanja stavbna dela.

*****

Ljubljana

Koledar

Danes, petek, 18. julija: Kamil, spoznavalec. Sobota, 19. julija: Vincencij Pavelski, spozn.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmayer, Sv. Petra c. 78.

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljala mestna zdravnica dr. Žitko Jožica, Pleterškova ul. 13/I. telefon št. 47-64 od sobote od 20. ure do ponedeljka do 8. ure jutraj.

Slavni češki skladatelj Anton Dvořák, ki je poleg Smetane stvaritelj češke simfonije in komorne glasbe, je med številnimi drugimi svojimi deli napisal tudi znameniti koncert za čelo in orkester, odnosno klavir. To delo je napisal Dvořák leta 1895., ko je bil na višku svojega ustvarjanja in slave, na delu v Ameriki. Dvořakov koncert za čelo smatrago glasbeni krogi za najboljšo delo tovrstne literature. V Ljubljani bo izvajal Dvořakov koncert za čelo znameniti italijanski čelist Arturo Bonucci na koncertu, ki se bo vršil pod pokroviteljstvom Visokega komisariata v ponedeljek 21. t. m. ob 19. uri zvečer na dvorišču magistratnega poslopja.

V soboto bo v Delavski zbornici gđ. Potokarjeva brala nekaj del pisateljice Gelč Jontesove. Ime Gelč Jontesove je še domala nepoznano (objavila je nekaj novel po dnevnih in v »Modri ptici«). Morda je Gelč Jontesova naš prvi pisatelj, ki pojmuje in ustvarja življenje spontano, skoraj — nezavedno. S svojim delom stoji v sredi med ekspresionizmom in neorealizmom in se vendar bistveno razlikuje od obeh struj. Naš ekspresionizem, kot tudi neorealizem označuje neka intelektualistična nota, ki pride do izraza n. pr. v delu Rudolfa Kresala in v široko epičnem modrovanju Miška Kranjca. Gelč Jontesova gleda na življenje bolj prosto in z mnogo manj zadržano silo ga tudi oblikuje. Prišla je v našo literaturo kot izrednost in nam netendenčno pokazala nov svet. To je periferija mesta, ki je s svetovno vojno izgubila svoj aristokratsko-uradniški idilični značaj in zaživelo mnogo hitreje. Življenje je vrglo ljudi iz poklezelke idile v predmestno mizerijo. Te ljudi, ki žive na razmejitvi dveh družabnih plasti, gleda Gelč Jontesova z očesom, ki ni nikoli zasit z intelektualističnimi dognanji.

Ljubljansko gledališče

OPERA.

Začetek ob 20.

Petek, 18. julija, zaprio. Sobota, 19. julija: »Pri treh mladenkah«. Red B.

Nedelja, 20. julija: »Faust«. Izven.

Zaradi prenatrženosti članov Opere so nadaljnje uprizoritve opere »Ero z onega sveta«, ki bi jih morali odigrati še v letošnji sezoni za abonente, preložene na začetek prihodnje sezone. Znanе Schubertove pesmi, komponirane kot izraz njegovega globokega čustva do neke ljubljene mladenke, so osnova za Schubert-Bertheljevo spevoigro »Pri treh mladenkah«. Peli bodo: Jančko, Vidaličeva, Polajnarjeva, Barbičeva, Zupan, Španova, Poličeva, Belizar in Modest Sancin. Dirigent: D. Zebro. Režiser: D. Zupan. Predstava bo v soboto 19. t. m. ob 20. uri za abonente reda B.

sami dovolj zaposleni s poljskimi ali drugimi deli, vendar morajo nekaj skrbi posvetiti tudi svojim otrokom, ki vedno, posebno pa, če so še majhni, potrebujejo budnega očesa, da se ne pripete nesreče. Torej, starši, le malo več pozornosti dajte tudi svojim otrokom, če nočete imeti še hujših skrbi in večjih stroškov.

Na Napoleonovem trgu so tudi pridni

Ljubljana, 18. julija. Široko Vegovo ulico so že dovršili in izročili prometu. Pred nekaj dnevi pa so začeli orati tudi Napoleonov trg in konec Ceste 29. oktobra. Težak železen plug je zoral staro cestišče nekaj centimetrov globoko. Ker je hotela mestna občina odstraniti dosedanjih klančev, ki je bil v lahnem loku napet od Kongresnega trga na Napoleonov trg, so delavci naorano kamenje odpravili in tako znatno znižali nekdanji klanček. Sedaj nasipajo delavci na očiščeno cestišče plast debelega gramozja, ki ga bo potem mestni valjar potlačil kakor prei v Vegovi ulici. Ko bo ta plast dodobra zvaljana, bodo pa posuli zvaljano plast s tanko plastjo finega peska, kate-rega bodo polili še s smolo, oziroma katranovo mešanico. Dela na Napoleonovem trgu kar vidno napredujejo in vse kaže, da bodo čez dober teden že končana. Lični Napoleonov trg bo tako v prav kratkem času dobil novo lice. Prav je tudi, da bodo uredili tudi konec Ceste 29. oktobra, saj bo menda mestna občina v bližnji bodočnosti uredila tudi to cesto, ki je asfaltiranja nujno potrebna. Cesta 29. oktobra je res močno prometna, pa tudi nič manj kotanajasta. Ob vročih dneh se dviga prah, ob deževju so po kotanjah luže. Prav bi res bilo, da tudi to cesto mestna občina uredi. Stanovalcu ob tej ulici bi bili občini gotovo zelo hvaležni.

Novo tlakovana Vegova ulica z Napoleonom-trgom vred bo v nekaj dneh precej razbremenila promet, ki je bil za časa popravil usmerjen le skozi ozko Gradišče. Promet bo potem pač bolj smotrno urejen, pa tudi prahu ne bo več toliko kot doslej ob suhih dnevih.

O zgodnjem krompirju

Mestni preskrbovalni urad prodaja sedaj na mestni tržnici novi krompir po 1.75 L. Gospodinja ga prav rade kupujejo, saj je cena primerna, razen tega je pa iz Italije uvoženi krompir tudi zanesljivo popolnoma zrel in zato ni škodljiv zdravju. Naše gospodinjice pa še mnogo premalo poznajo škodljivost nezrelega krompirja, in zato pri nas vedno pojemo prav mnogo nezrelega krompirja ter zaradi uživanja takega krompirja nastale prebavne motnje navadno pripisujemo zgodnjemu sadju prav po nedolžnem. Če se pri krompirju koža sama lušči, je to znamenje, da krompir še ni dozorel in tudi še ni užiten. Nezreli krompir dobi na svetlobi tudi zelene pege, ki nastanejo zaradi strupa solanina. Ta strup poznamo najbolj pri naši splošno znani rastlini razhudniku (solanum dulce amara), prav bližnjem sorodniku krompirja, paradiznika in tobaka. Solanin iz nezrelega krompirja pa povzroča posebno razna vnetja prebavil, ki so lahko tudi prav nevarna ter zelo podobna pravi griži. Zgodnjega krompirja imamo pa precej sort, zato pa pri zgodnjem krompirju nikdar ne smemo gledati na debelost in po njej ceniti krompirjevo zrelost, saj so vse zgodnje sorte krompirja nežne in drobno gomljate. Glavno znamenje zrelega krompirja je popolnoma razvit olup, ki se trdo drži gomolja ter ga s prstom ne moremo odrgniti. Na njivi in na vrtu pa ločimo zreli krompir od nezrelega po tem, da se gomolji nezrelega krompirja drže še drug drugega, medtem ko so pri zrelem krompirju gomolji popolnoma rahlo ali pa skoraj nič povezani med seboj. S prodajo in uživanjem nezrelega krompirja pa ne škodujemo samo zdravju, temveč tudi splošni prehrani, ker imamo sedaj od nezrelega krompirja samo škodo, jeseni bi pa od dozorelega krompirja imeli mnogo dobrega in zdravega pridelka. Popolnoma naravno je, da v topli Italiji, na Goriškem

in v Primorju, kakor drugi sadeži in pridelki, tudi krompir prej dozori kot pri nas ter se zato lahko zanesemo, da je uvoženi krompir popolnoma zrel in ni zdravju prav nič škodljiv, temveč res zdrava, izdatna ter poceni hrana. Med domačimi sortami krompirja je sedaj pri nas že zrel edino kilečar, čez teden dni bo dozorel tudi že holandski zgodnji krompir »Bintje«, prihaja pa že tudi čas za dozorevanje našega imenitnega zgodnjega rožnika, vse druge sorte krompirja, ki so doma pridelane, še niso zrele in so zdravju škodljive. Če bomo sedaj kopali nedozoreli krompir, bomo oboleli, jeseni pa ne bomo imeli kaj jesti. Izkoriščevalci sedanjih razmer gledajo seveda samo na svojo korist ter prodajajo nezreli krompir celo po takih cenah, da bi jeseni nikakor ne dobili toliko zani. — Mestni tržni urad z vso strogostjo nastopa proti prodaji nezrelega krompirja ter bo vsak prodalec nezrelega krompirja najstrožje kaznovan.

Nesreče

Sin kovaškega mojstra iz Most, I. Matko, je prišel pod konja, ki mu je zmečkal prste na desnici. — Ker je prišla pod voz, si je zlomila desnico 4letna Fr. Severjeva iz Dev. Mar. v Polju. — 12letni Fr. Lavrič pa je tako nesrečno padel, da si je zlomil desnico. — 7letni Jože Perko pa je šel obirat češnje. Pri obiranju je padel z drevesa in si zlomil desno ključnico. — Z vrelo juho se je poparil ključavničarjev sin M. Okorn. Dobil je po nogah hude opekline. — Vojaški naboj je našel 10letni J. Malnar iz Babnega polja. Naboj je razneslo in je Jože dobil poškodbe na desni nogi. — V prepriju je nekdo udaril kuharico A. Pavelskovo po glavi, da je morala po pomoč v bolnišnico. — Hude notranje poškodbe je dobil posestnik Arko iz Ribnice, ko je padel s skednja. — Skoraj vsi današnji ponesrečenci so otroci do 13 let. Da je prišlo do tolikih nesreč, kaže, da starši vse premalo pazijo na svoje otroke. Čeprav so morda

Charlie Chan v San Franciscu

Ali so jo ubili zaradi njene ovratnice ali pa zaradi njenega prstana?... Ne bom predolg... Pripravili in s seboj smo vzeli precej jedil, sedli na konjice in odjezdili iz mesta. Vse je bilo v redu prav do trenutka povratka. Tedaj se je nekdo domislil in predlagal, da bi se šli skrivati...
»Kdo je to predlagal?«
»Eva. Jaz sam sem bil proti, pa sem končno pristal, da ne bi veljal za tiste-ga, ki drugim kviri veselje. Ženske so se izgubile za smrekami in se poskrile, med tem pa šušljale in si šepetale. Čez pol ure smo jih vse našli... izvemšeni eno... To še sedaj iščemo.«

»To je podobno najstrašnejšim sanjam!« je vzklila Morrow.
»Hujše, kakor pa si jih morete sploh misliti,« je odgovoril Diran. »Tiste temne planine, polne nevarnosti... Menda ni potrebno, da bi vam govoril še o dnevih in nočeh, ki so se potem vrstile...«
Tedaj je upognil glavo.
»Bilo vas je pet moških in tudi sebe ste všteli v to petorico, ali ne?« je vprašal Chan.

»Da, pet moških in pet lepих žensk.«
»Pet... Ali so bili ostali štirje častniki kot vi?«

»Trijе so bili častniki, četrti pa ne.« Chanu se je obraz razvedril.
»Eden, torej, ni bil...«

»Ne. Zabava je bila prirejana v njegovo čast... To je bil neki slavni mož, ki smo ga vsi občudovali. Sprejel ga je sam indijski podkralj. V času svojega obiska je imel ta gost v prestolni dvo-

rani predavanje, potem pa je bil odlikovan. Vsa Indija je govorila samo o njem. Prispel je bil z nekega silno nevarnega potovanja skozi Tibet.«

»To pomeni, da je bil neke vrste raziskovalec?«

»Da in celo zelo slaven. Zelo pogumen človek.«

»Vi verjetno govorite o polkovniku Beatem?«

»Da, ravno o njem. To pomeni, da veste, da je bil tedaj pri nas.«

»Ne, pač pa sem zadel. Polkovnik Beateam se trenutno nahaja v San Franciscu.«

»Res? Čudna služajnost! Rad bi ga videl! On je nenavadno prijeten človek. Dan po našem izletu je odpotoval v Anglijo, vendar ne po običajni poti. Nadaljeval je potovanje s karavano skozi Afganistan in skozi veliko perzijsko puščavo do Teherana.«

»Morda skozi Kiberski klanec?« je vprašal Chan.

»Da, skozi Kiberski klanec. To je zelo nevarna pot. Z njim je šla cela procesija pomagačev in slug, ki ga je spremljala tudi na drugih potovanjih. Njega je tedaj povabil afganistanski emir. Odšel je iz Peshawarja rano jutraj naslednjega dne in od tedaj ga nisem več videl.«

»Ob zori naslednjega dne...« je ponovil Chan. »In se vrnil domov.«

Kitajec je pogledal skozi zamegljeno okno:

»Tudi jaz bi rad tako storil... Upal sem, da bom v kratkem tudi jaz videl

svoj rodni dom. Toda vselej, kadar se mislim pripraviti za pot domov, se pojavi kakšna zapreka in spet ne morem videti svojega mladega sina. Ta si gotovo misli, kako nedostojnega očeta ima. Toda, kar mora biti, mora biti.«

Tedaj je vstopil Parady. Rinil je pred seboj dobro obloženo mizico na kolescih, na kateri je bil pladenj s čajem. Zavladal je kratak mračen molk.

»Čaj je pripravljen, gospod,« je rekel strojno.

»Upam, da edino le čaj!« je pripomnil Kirk.

Parady je postregel gospodični Morrow, nato pa se obrnil k nadzorniku Duffu:

»Kaj naj vam dam v čaj, gospod?« je vprašal.

Nadzornik ga je pogledal naravnost v oči:

»Kocko sladkorja... pa nič drugega!«

XIV. Poglavje

Večerja

Z dostojanstvenimi kretnjami je Parady postregel vse navzoče s čajem, kolači in sendviči, nakar se je našel izgubil iz sobe. Barry Kirk je prinesel skodelico čaja do ust, tedaj pa je obstal in pogledal nadzornika Duffa.

»Dovolite mi, da vam pojasnim, gospod Kirk, da ima ciankalkij svojski in oster vonj, ki spominja na vonj po cvetočih breskvih.«

»Hvala vam za pouk, gospod nadzornik. Dobro si ga bom zapomnil. Pa tudi vi si ga morate zapomniti, Chan! Čim bi se nam zazdelo, da se nahajamo ne-nadoma v cvetočem sadovnjaku, bomo telefonirali v posredovalnico za služin-

čad in bomo zahtevali, naj nam pošljejo novega strežnika.«

»Pristanem,« je odvrnil Chan.

»Šele odzadaj nam postaja življenje dejansko težko, namreč v tej vili. Biti ali ne biti, to je sedaj vprašanje.«

»Do Paradyja moramo biti dobri in stalno misliti na to, da lepa beseda človeka za tri zime pogreje, karajča pa poltač kakor šest mesecev trajajoč oster mraz. Tako imamo priložnost, da se spet nekoliko pozabavamo s samovzgojo.«

»Prav imate,« se je strinjal z njim Kirk. Pogledal je majorja Dirana in se domislil, da je razgovor morebiti postal preveč žaljiv sprito tega človeka, ki ga je žalostna dolžnost privedla do San Franciscu. Ubojeel! Kakšno mora biti neki njegovo življenje? V želji, da bi tudi njega potegnili v razgovor, se Kirk ni mogel spomniti ničesar drugega, kakor tele prazne domislice:

»Ali ne, gospod major? Kaj mislite o Združenih ameriških državah?«

»Ah, da! Moji vtisi... mislim, da ne bom prav preveč izviran. Do sedaj mi je najbolj padla v oči vsa ta velikopoteznost, ki jo srečujem na vsakem koraku. Vaša država je takšna, da človeku priča-čara kar strah v kosti.«

»V vlaku sva o tem že govorila,« je dostavil Duff. »Vi si ne morete misliti, kakšen vtis naredi Amerika na ljudi, ki prihajajo iz držav, kakršna je Anglija. Nam vselej takoj pridete do obale, čim se peljete po nekaj milj v katerokoli smer. Tukaj pa... Dan za dnem smo gledali lepe spomladanske prizore, ko je vlak švigal skozi pokrajine in zdelo se nam je, da sploh nikoli ne bomo prišli do cilja.«

»Združene države so zares velikanske,« je odgovoril Kirk. »Po mnenju posameznikov so celo prevelike.«

»Ne bi hotel reči tega,« je odvrnil Diran z rahlim nasmehom. »Dovolite mi še ta dostavek, da so ženske v vasi državi nenavadno lepe in privlačne,« je dejal in se obrnil h gospodični Morrow.

»Vi ste preveč ljubeznivi, gospod,« je odvrnila.

»Ne, niti najmanj. Resno mislim. Oprostite mi... ne razumem točno, kakšno vlogo igrate vi pri vsem tem.«

»Gospodična je, če se ne varam, služateljica prava,« je rekel Duff.

»Jaz sem pomočnica državnega tožila,« je odgovorila gospodični Morrow.

»Res!« je vzklila Diran. »Če je tako, pa se zares čudim, da Amerikanci ne kažejo večjega spoštovanja do zakonov, kakor bi bilo sicer potrebno.«

»Hvala,« je odvrnila gospodična Morrow. »To je sicer laskavo za mene osebo, če že ne za Amerikance.«

Diran se je dvignil.

»Prosim vas za oproščenje. To dolgo potovanje me je precej zdelalo. Dodajle k temu še razočaranje, ki sem ga doživel, pa boste razumeli, da bi se rad umaknil. Če bi vam rekel, da sem po vseh teh dogodkih izgubil sleherno upanje, ne bi govoril resnice. Navzlic vsemu temu pa še vedno gojim trdno nade. Tokrat me vzpodbuja tudi mnenje pokojnega sira Frederika Bruceja. Ne bom nehal upati in iskati vse dotlej, dokler ne bom zagledal ženske, ki je danes zvečer tako nenadoma izginila.«

Upam, da jo bomo še našli,« mu je rekel Duff.

Dalje

Sulfanilamid, čudo sodobnega zdravilstva:

»Čarovni naboj«, ki uničuje vse bolezenske klice v človeku

Velikanski koraki, ki jih v Ameriki dela zdravilstvo za pobijanje tisoč in tisoč sovražnikov, ki napadajo naše zdravje, so vredni omembe kot odločilna poglavja v zgodovini osvoboditve človeštva od krutega in slepega napada bolezni na človeka.

Stroj za »možganske valove«

Na letnem zboru Ameriške zdravniške zveze v začetku julija v Clevelandu je bilo več predavanj o tem, kako so bili nadne vzpodbudni uspehi doseženi zlasti na petih področjih zdravilstva: v zdravljenju nalezljivih bolezni z novim sredstvom sulfanilamidom in izdelki iz njega; v popravljanju ustrojenih napak z izvlečki iz žlez; v popravljanju ustrojenih napak z izvlečki iz žlez; v boljsem razumevanju prehranjevalnega in razvojnega stroja; v novih načinih omamljanja posameznih telesnih delov pri operacijah; v novih raziskavanjih na področju možganskih bolezni zlasti s pomočjo elektro-encefalograma ali, kakor so zdeli tej pripravi ime, stroja za možganske valove.

Čudoviti sulfanilamid

Odkritje sulfanilamida je odprlo polje za najširše raziskavanje in poskuse. Izdelki iz izvlečki iz te kemične čudovite sestavine, dosega približno število 200. Pozornost iskalcev se je zdaj posvetila kakim 50.

Zdravniška poročila o tem novem sredstvu za pobijanje bolezni dopuščajo pričakovanje, da utegne sulfanilamid postati »čarovni naboj«, o katerem je sanjal že sloviti dr. Ehrlich. Čarovni naboj bi bil zdravilo, ki v korenini zamori vse škodljive klice v živem telesu, ne da bi pri tem škodovalo tkivu, udom in delovanju živi. Najbolj se temu cilju približuje izdelek iz sulfanilamida, znan pod imenom sulfadiazin.

Najbolj uspešno se je novo sredstvo obneslo pri pobijanju pljučnice. V treh najbolj običajnih vrstah pljučnice so z novim zdravilom zmanjšali doseganje umrljivosti za 16 odstotkov. Zatem se je sulfadiazin izkazal pri zdravljenju hude kapavične udnice, pri boleznih mehurja in pri vnetju možganske opne. Pri zdravljenju te se je pokazalo, da je novo zdravilo z ozirom na posledice drugod dosti manj škodljivo od vseh dozdaj znanih pripomočkov, kakaj vsa zdravila iz vrste »sulf«. so namreč dvorezno orožje: koristijo v glavnem, škodijo pa drugod, tako da bi čezmerno uživanje imelo lahko usodne posledice n. pr. za ledvice in jetra. Najmanj takih škodljivih po-

sledic druge pušča ravno sulfadiazin, dasi tudi njega ne smemo uporabljati kar na slepo in brez zdravniških navodil ter nadzorstva. Dosedanja raziskavanja in poskusna zdravljenja kažejo, da je sulfadiazin mogoče brez škode uporabljati celo pri bolnikih, pri katerih je bilo zdravljenje s te vrste zdravili nemogoče zaradi omenjenih posledic.

Zdravilo za šibo božjo

Med temi boleznimi je prva kapavica, ponizovalna in prav tako nevarna bolezen, ki napada same izvire življenja, ko vjalovja ljudi. Milijoni, ki so dozdaj trpeli zaradi te šibe božje, kazni za razuzdano življenje, brez upa, da bodo ozdraveli, so dobili novega upanja, ko je bil odkrit in preskušeni sulfathiazol. Z njim so zlahko ozdravili 90 odstotkov vseh lahkih in težkih, enkratnih in ponavljajočih se primerov.

Popolno ozdravljenje te grde bolezni spada med epohalna odkritja zdravstvene vede. Primerjamo ga lahko z iznajditvijo cepiva zoper koze ali zoper davico.

Kapavica je grozna socialna bolezen zlasti v Združenih državah. Vsako leto zapišejo tam milijoni novih primerov. Toliko je prijavljenih, koliko nesrečnikov pa išče pomoči po zakonitih lekarnah in pri mazačih! V ameriški vojski je ta bolezen vzrok največjih zdravstvenih težav. V civilnem življenju je izguba ustvarjalne sile zaradi nje ogramna, kakaj ta šiba božja ubija v človeku življenjsko in delovno silo ter uničuje življenje zlasti ženskam ob neskončnih mukah.

Vse do odkritja sulfathiazola je zdravljenje bilo počasno, zapleteno, žalostno, dostikrat nespešno. Nšeteto ljudi, zlasti žensk, je rajši na skrivaj trpelo in odmiralo, kakor da bi se podvrglo dolgemu in negotovemu zdravljenju. Zdravniki sami so zaradi pomanjkljivih uspehov izgubljali pogum.

Zlo je treba izkoreniniti

Ko so odkrili sulfanilamid, ki se je tako izobno obnesel pri raznih boleznih, so začeli misliti, da bi poskusili z njim zdraviti tudi kapavico. Uspeh je bil nepričakovan: tri četrtine hudih primerov je bilo ozdravljenih, še večji uspeh pa se je pokazal pri ponavljajočih se primerih. Toda marsikje je zdravljenje povzročilo zastrupljenje na drugem telesnem področju: zastrupljenje je seveda bilo treba spet zdraviti z drugimi sredstvi in pogosto dolge mesece.

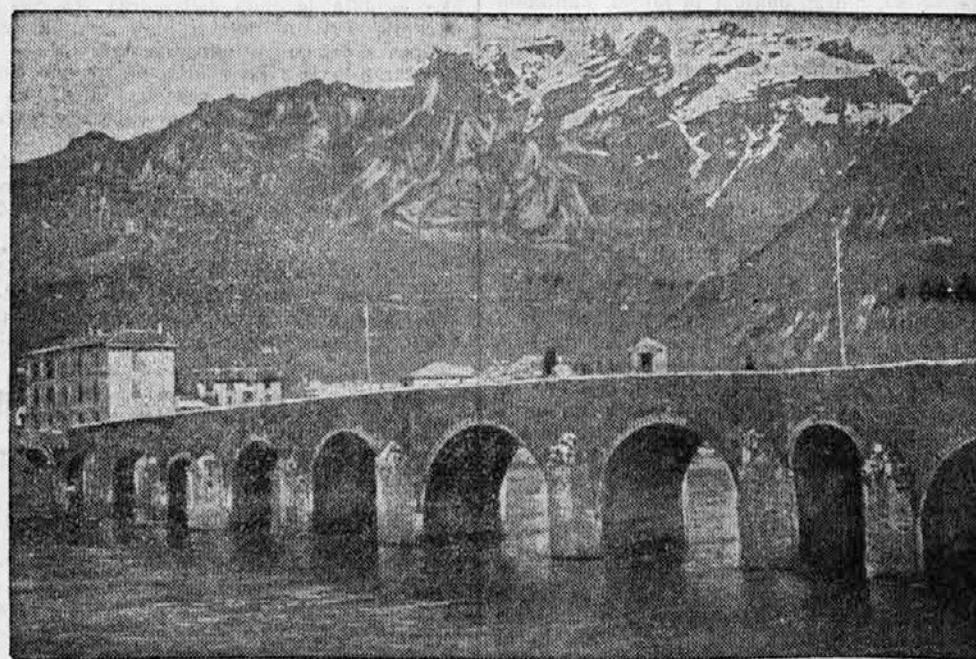
V zdravilskih delavnicah so se začela zdaj

mrzlična raziskavanja, da bi izdelali iz sulfanilamida sredstvo, ki bi bilo enako učinkovito za kapavico in neškodljivo za človeški organizem. Tako so odkrili sulfathiazol.

V začetku zdravljenja z njim so zdravniki dajali bolnikom po pet tablic na dan. V treh dneh so pri devetih primerih od desetih izginila znamenja o bolezni. Natatčno nadzorstvo je pokazalo, da zdravilo docela učinkuje že v petih dneh. Našli so zdravilo, o katerem si ni prej nihče drznil sanjati: zdravilo, ki že v

majhnih količinah ubija bolezenske mikrobo v človeku ne da bi škodilo organizmu. V petih dneh je bilo mogoče ozdraviti bolezni, za katero je bilo prej potreba mesece in let.

Zdaj je potrebno samo eno: da se zdravljenje z njim podvržejo prav vsi bolniki. Tako bo mogoče to šibo božjo pristeti med bolezni preteklih dob — po zaslugi »čarovnega naboja«, ki ubija bolezenske klice v telesu, po zaslugi sulfanilamida, ki so ga našli ameriški znanstveniki.

Slikovito italijansko industrijsko mestce Lecca ob Comskem jezeru

Šole za ribiče na Portugalskem

Pouk bodo vodili profesorji - strokovnjaki

Portugalska vlada je zadnje čase izvedla dva zanimiva načrta. Najprej je dala urediti po vsej državi takoimenovane »podeželske hotele«, t. i. enotno vrsto hotelov po najnižjih cenah, dostopnih tudi najrevnejšemu prebivalstvu. Ti hoteli so urejeni docela moderno, po vseh zdravstvenih in tujkoprometnih načelih, vendar brez vsakega nepotrebnega razkošja.

Druga zanimiva novost je ureditev posebnih ribarskih šol. Pravilnik za te šole je te dni odobril minister za korporacije. Namen novih šol je vzgajati mlade moške za ribištvo in ribarjenje v rekah, na jezerih, ob morski obali in na širokem morju. Mladi ribiči se bodo v šolah učili spoštovati svoj poklic, vzgojili jih bodo za prave pomorščake, razvili njihove telesne sile in sposobnosti ter jim dali potrebno tehnično znanje.

Sedeži šol bodo v prvi vrsti ob morski

obali, da bodo gojenci, ki morajo že od doma biti ribiči, med prostim časom lahko nadaljevali običajno delo. Šole bodo dveh vrst: osnovne, kjer bodo vzgajali sinove ribičev od 10. do 14. leta za vajenca na ribiških ladjah. Poleg teh bodo pa še obrtno ribiške šole, kjer bodo za ribiče vzgajali ribiške sinove, stare nad 14 let. Ti bodo zaposleni kot mornarji in ribiči na ribiških ladjah, ki hodijo lovit polenovko ter druge visokomorske ribe. V tej šoli bodo vzgajali tudi ribiče pilote, ribiške nadzornike, ribiče za lov z ostmi, skratka za vse stroke ribištva.

Učenje v obeh šolah je razdeljeno na šolski pouk in na dobo praktičnih vaj. Pouk bodo vodili profesorji strokovnjaki, ki bodo po znanstvenih načelih nadzorovali praktične vaje, katere bodo vodili najboljši portugalski poklicni ribiči.

Molji so ogražali veleparnik

»Normandie«

Tedaj, ko je izbruhnila vojna med Nemčijo in Francijo, je bil največji čezoceanski francoski parnik »Normandie« v newyorškem pristanišču. Odtod potem tudi ni več odplul, ker vojni dogodki in mednarodni položaj tega ni dovoljeval. Amerikanci so veleparnik enostavno zasegli in ves čas potem skoraj nič ni bilo slišati o njem. Zdaj pa pravi neko poročilo iz Zürich, objavljeno v »Piccolu«, da so »Normandie« v New Yorku »naftalizirali«, to se pravi, namazali z naftalinom in sicer zaradi tega, ker je obstajala nevarnost, da bodo molji zgrizli vse blago in tapete na razkošni opravi. Ker je »Normandie« res pravi pomorski velikan, je bilo naftalina tudi precej treba. Pravijo, da so ga porabili nič manj ko 14 sodov.

Kaj je zdaj s slovitim tekačem

Owensom

Največjo pozornost je na berlinski olimpiadi leta 1936 vzbujal sloviti ameriški tekač Jesse Owens, ki si je na teh tekmah priboril tudi kar štiri zlate kolajne. Z velikim naskokom je zmagal pri teku na 100 metrov, potem na 200 metrov, zasedel prvo mesto pri skoku v daljavo in je končno še v štafeti 4 krat 100

metrov priboril zmago Združenim ameriškim državam.

Potem se je Jesse Owens vrnil v Ameriko in postal profesionalac. Pa ni imel sreče. Po nekaj uspehih je kmalu moral spoznati in tudi na lastni koži občutiti vse neprijetnosti revščine. Zdaj namreč poročajo iz Atalante v Georgiji, da se je Owensu po dolgem potikanju okrog le posrečilo, najti stalno zaposlitev. Sprejeli so ga za vaditelja v lahki atletiki, in sicer pri najpomembnejšem športnem društvu v Atalanti.

3000 let staro hrastovo deblo

Nek mešan iz Calbeja ob reki Sali je mestu poklonil svojevrstno darilo. Pred tremi leti so pri nekaterih razkopavanjih našli na 3000 let staro hrastovo deblo, ki je bilo gotovo vsaj 2000 let pokopano pod strugo omenjene reke. Iz lesa tega hrasta je nek umetnik izrezal pisalno mizo z vsemi drugimi pisalnimi potrebščinami ter nanjo upodobil poleg drugih zanimivih slik tudi grb mesta Calbe. To pisalno mizo so postavili v neko sobo tamkajšnje mestne hiše.

Širite najboljše slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

„Najlepša je trnovska fara...“

Ljubljana, 17. julija.

Prav za prav se prične trnovska fara šele pri Rimski cesti, toda tam še ni pravo Trnovo, tam se prav za prav prične Krakovo, pravo Trnovo pa je po stari ljubljanski tradiciji šele onkraj Gradaščice. Gosta naseljenost nove Ljubljane in gradbena delavnost v zadnjih letih pa sta polna Krakovo in Trnovo tako strnila, da ju novi, mlajši Ljubljančani že kar težko razlikujejo.

Ta nekdanj zapuščen kraj, nazvan »kmečka fara«, dežela salate in sadik, zelja in lepih deklet (te so prišle po Prešernovi zaslugi sicer prve v literaturo), Trnovo, ki ima najlepši zvon in sv. Janeza Krstnika za patrona, je v zadnjem desetletju doživelo tak čudovit razvoj, kakor morda prej v stoletju ne.

Saj ni nobena skrivnost: Trnovo je bilo ljubljenski našega vodilnega mojstra Jožeta Plečnika, zanj se je zlasti zavzemal prejšnji župnik in sedanj njegov zvesti prebivalec pisatelj Finžgar in končno je trnovska fara tudi patronat mestne občine. Kadar je velikonočna ali telovska procesija v Trnovem, se je mora udeležiti sam mestni župan ali pa vsaj podžupan, tako zahteva stara tradicija...

Najlažji, najhitrejši dohod od središča mesta v Trnovo je seveda po Vegovi ulici in Emonski cesti. Obe prometni žili sta bili v zadnjih letih močno izpopolnjeni in dograjeni. Prav te dni popravljajo Vegovo ulico, jo nasipajo zopet z gramoznim kamenjem, posipajo s peskom in ktratinizirajo, tako da bo dohod od spomenikov ob tej ulici in naprej v Krakovo in še naprej v Trnovo, do središča, do erca Trnovega, do Trnovske cerkve, čim lepši, čim lažnejši.

Hkrati pa se bo tudi Mirje, kraj razkošnih, pa tudi skromnih vil in stanovanjskih hiš, zopet olepšalo. Ulice Mirje sedaj mestna občina posipa tudi z gramoznim kamenjem ter s peskom, kar

vse potlačijo s parnim valjarjem. Enako urejujejo tudi Bogiščevo ulico, ščasoja pa pridejo na vrsto tudi nekatere večje ulice na Mirju.

Ze na Mirju se vidi znatna sprememba spričo sedanjih časov. Mnogi lastniki, ki so včasih sadili po svojih vrtovih samo cvetje in okrasne rastline, skoraj sram pa jih je bilo, da bi zasadili fižol in grah, so letos spremenili mnenje in tako imamo tudi na Mirju, tem pravem kraju lepih vil, tudi resnične vrtove s koristnimi rastlinami. Obdelan je skoraj sleherni košček zemlje, če pa je kje samo s travo zaraslo, imajo gotovo pri hiši domače zajce, ki jim je trava namenjena. Kopalnice Kolesarji sedaj temeljito popravljajo in morda se bomo mogli prihodnje leto veseliti res lepega in modernega kopalnice, ki je takorekoč sredi mesta. Gradaščica je namreč sedaj tako temeljito regulirana, da ne bi bilo treba nobene policijske prepovedi, ker je kopanje tu skoraj nemogoče. Še pred leti pa je tu, pričenši skoraj pri trnovskem mostu, malo nad cerkvijo pa tja gori do Viča in še naprej, do Bokalev in še čez kar mrgoleto kopalcev. Letos je mogoče kopanje samo okoli Bokalev, zato pa je naval kopalcev tja ogromen. Morda še nikoli nobeno leto ni toliko Ljubljančanov romalo na Bokale in v njihovo lepo okolico kakor letos, dasi tudi prej niso Ljubljančani zanemarjali te idile.

Podobno je tudi z Malim grabnom, ki je prav tako reguliran in je tam onemogočeno kopanje mladini, ki pa se tam že bolj malo meni za nasipe in za prepovedi in se skrivajo kople celo v Mestnem logu, še bolj pa gori proti Viču.

Trnovo je menda tudi mestni okraj, kjer je v Ljubljani največ lip. Sedaj, ko so lipe v polnem cvetju, je vsaka lipa polna mladeži, ki neutrudno nabira cvetje za čaj. Toda ne samo za domačo porabo, marsikdo teh nadebudnih Trnovčanov pri tem zasluži lep kupček drobiža, saj lipovo cvetje

gre sedaj, ko ni pravega ruskega čaja in ne kave, rad v denar.

Pa še nekaj drugega nabira trnovska mladina. Trnovo ima namreč daleč naokrog edini nasad murvinih dreves. Murve so zasadili na ljubljanskem polju v prejšnjem stoletju, misleč, da se bo pri nas obneslo svilgojstvo, toda kitajskemu sviloprežcu, katerega gosenci je murvino listje edina hrana, očitno pri nas ni ugajalo in tako so tudi ljudje opustili to vejo gospodarstva. Ostal je pa le kratek murvin drevored, od katerega ima ljudje zgolj senco in prijetno pešpot, mladina pa v tem času nabira sladki sadež — murvine jagode. Murve niso še vse zrele, zlasti črne, ki so sladkeše kot bele, še ne, to bodo šele čez kakih deset dni, toda mladina že išče tiste redke, zgodaj zrele sladke jagode.

Od tu je kratka pot v

mestno naselbino ob Cesti dveh cesarjev.

Taj naselbini so ljudje včasih delali krivico, obisk v njej pa te prijetno preseneti. Ni dolgo, ko je bilo kar javno govorjeno in pisano, da je mesto tja odložilo izmeček družbe, da se je tako rešilo brezdomcev in delomrznih in da je prišla v Trnovo prava nadloga. Toda prebivalci te mestne naselbine, ki je napol mestna, napol pa njihova, so pokazali, da so le vredni člani človeške družbe, delavoljni in podjetni, samo prilike in možnosti jim je treba za to dati. Ta vas je še pred leti nudila skrajno slabo sliko: iz nekaj desk, iz papirja, blata in vsega mogočega so bile zgrajene prve hišice, toda ljudje, ki so se počutili tako rekoč na svojem, so od leta do leta popravljali, gradili, prezidavali in dozidavali, borili se s strogi gradbenimi določili in raznim drugimi sitnostmi, plačevali mestni občini še kar čeden znesek za najemno sveto — sedaj plačujejo za nekaj metrov mestnega sveta po 70 din letno —, odplačevali dolg Mestni hranilnici za malo brezobrestno posojilo — in danes imamo mesto nekdanj obupne beraške tu kar čedno naselbino, podobno kakim srednje veliki kmetjski vasi. Skoraj vse hi-

šice so pokrite z opeko, nekater so celo pravilno zidane iz opeke, večina lepo ometanih, so pa vmes seveda tudi izjeme, toda te se dobe povsod. Z ljubeznijo so ti ljudje obdelali tistih par kvadratnih metrov pred hišicami: solata, grah, fižol, zelje, paradižniki in podobno. Ti nekdanji »delomrzniki« so pokazali, kako je treba delati, seveda če človek ve, zakaj dela in če — delo ima. Še več: mestna občina je z nekakšno zamenjavo pridobila ob naselbini ozek močvirni pas travnika. Ti revni ljudje so sami navozili gramoza, prsti, smeti in gnoj in ta močvirni travnik — spremenili v plodno njivo. Vsak naseljenec je ob svoji hišici malo razširil na ta način svoj vrtiček.

Res je: glavna oznaka te naselbine je še vedno ostala: revščina. Kar je moških, ki imajo delo, delajo vsi pri mestnih cestnih delih, ženske se sem in tja ubijajo kot postrežnice, perice ali podobno po hišah v mestu, nekatere družine pa so prisiljene pač živeti od hrane, ki jo dobe v cukrarni ali od dobrih ljudi, če dode kje kaj po moči. Vsi pa bi tu radi delali, samo da bi se primerno delo zanje dobilo in vsi si žele, da bi stavbna sezona malo oživela, da bi bilo zaslužka in kruha. Toda, kakor po vsem mestu, tako je tudi tu še vedno velika skrb: doraščajoča mladina, ki se vedno velika skrb: doraščajoča mladina, ki se vedno velika skrb: doraščajoča mladina.

Vendar pa je ta naselbina vsakogar prijetnejša in zanimivejša, kakor na drugi strani Malega grabna, kjer stoji puste in neprijetne, do monotoni si enake lesene zasilne barake, ki jih je pred kratkim zgradila mestna občina sama in kamor je začasno naselila nekatere brezdomce ter posamezne prejšnje stanovalce z Grada in od drugod. V prvi naselbini, kjer je bil vsak domek zgrajen po podjetnosti in marljivosti lastnika samega in njegove družine, je vse bolj živahno, vsaka hišica je vsaj v nečem različna od sosedne, vse kaže nekako, čeprav v skromni obliki, osebnost, na drugi strani pa je vse tako po načrtu in sistematično, da je kar dolgočasno in tudi prebivalci druge naselbine niso nikakor tako ponosni nanjo, kakor prvi na svojo.